

Otsikko: Ismo Kokko: ”Työnantajien oikeuksille tarvitaan rajat”

Ingressi: AKT:n puheenjohtaja Ismo Kokon vappupuhe Helsingin Kansalaistorilla

Arvoisat vapun viettäjät, hyvä juhlakansa, hyvät toverit!

Työväen ja opiskelijoiden juhlasta huolimatta elämme epävarmoja aikoja niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Sota on tullut kouriintuntuvaksi osaksi elämäämme Euroopassa ja myös muissa osissa maailmaa. Ukrainan sota jatkuu edelleen ja tilanne Lähi-idässä on kiristynyt äärimmilleen. On entistäkin tärkeämpää ylläpitää yhdistävää ja konsensusuhakuista politiikkaa. Ei repivää, eikä meitä hajottavaa. Suomen ja suomalaisten vahvuus on pitkään ollut halu etsiä kompromisseja ja huomioida eri osapuolten etua sekä kehittää yhteiskuntaa tasapuolisesti.

Viime eduskuntavaalien jälkeen aloittanut oikeistohallitus on kuitenkin päättänyt, että nyt on aika lisätä repimistä, eriarvoisuutta ja kahtiajakautumista. Lyhyesti sanottuna, palauttaa pitkään piilossa pysynyt luokkayhteiskunta.

Hallituksen systemaattinen viesti on ollut, että meillä ei ole vaihtoehtoja. ”On pakko sopeuttaa, on pakko leikata”. Tämä koskee kuitenkin vain pienituloisia, vähävaraisia, työttömiä, opiskelijoita ja nyt myös eläkeläisiä. Eläkeläisiäkin vain tiettyyn tulotasoon saakka. Sopeutustoimet eivät yhteiskunnan vauraimpia koske. Sveitsiin muuttaneet kuusikymppiset vuorineuvokset eivät leikkauksista kärsi.

Pakko ei kuitenkaan ole totta. AINA on olemassa vaihtoehtoja. Poliitiikkahan on arvovalintoja. Tällä hetkellä arvovalinnat ovat erittäin näkyviä: sakset heiluvat sosiaalisessa mediassa ja pienituloisten lompakolla. Sivistynyt kielenkäyttö on eduskunnassa ja somealustoilla unohtunut kokonaan ja jäljellä on pelkästään vastakkainasettelua lietsova mekastus.

Suomi pystyy kuitenkin parempaan.

Meidän on oltava parempia, meidän on oltava tällaisen keskustelun yläpuolella. Työväen liikkeen tehtävänä on ollut ja on edelleen toimia luottamusta ylläpitävänä voimana. Vaikka takanamme on historiallisen laajoja ja pitkäkestoisia työtaisteluja, viestimme hallituksen suuntaan ei missään vaiheessa ole ollut kohtuuton. Olemme pyytäneet aitoja neuvotteluja ja työntekijöiden äänen kuulemista, meidän vaihtoehtojemme kuulemista. Toistaiseksi laihoiin tuloksin.

Kuuluvatko meidän vaatimuksemme myös tänään vappuna erityisen lujana kaikilla toreilla ympäri Suomen!

Hallitus on ajanut työmarkkinat kaaokseen. Ja tarkemmin sanottuna tehnyt sen elinkeinoelämän ja työnantajien vahvalla avustuksella.

Kuluneen vuoden aikana on käynyt selväksi, että hallitusohjelman työelämää koskevat saatanalliset säkeet ovat kirjoittaneet Elinkeinoelämän Keskusliitto, Suomen Yrittäjät ja Keskuskauppakamari. Näistä Keskuskauppakamari nauttii jopa julkista rahoitusta, ja jolla on julkisoikeudellisia tehtäviä hoidettavanaan.

Niillä säkeillä vain yksi tarkoitus. Siirtää työpaikkojen ja sopimisen valtasapainoa merkittävästi työnantajien suuntaan, työntekijöiden tappioksi.

Lakko-oikeus

Oikeistohallituksen marssijärjestys on ollut selvä: ensin rajoitetaan työväestön mielipiteen ilmaisuvapautta ja sitten toteutetaan heitä koskevat heikennykset ja leikkaukset.

Eduskunta on näillä näkymin kesällä hyväksymässä Orpon-Purran oikeistohallituksen esityksen lakko-oikeuden rajaamisesta. Etukäteen mediassa huhuttiin, että laki olisi tullut jo tänään, vappuna, voimaan. Työntekijää ei kuitenkaan paljoa lämmitä, vaikka lainsäädäntö tulisikin vasta juhannuksen jälkeen voimaan.

Työntekijän perusoikeutta, työtaisteluoikeutta, ollaan rajoittamassa rankasti. Poliittisten- ja tukilakkojen rajoitukset sekä henkilökohtainen lakkosakko vaikuttavat kuitenkin suoraan siihen, millaisia työehtoja työntekijät voivat itselleen kokonaisuutena neuvotella.

Aikataulussa tärkeintä työnantajille ja hallitukselle on saada lakko-oikeuden rajoitukset voimaan ennen seuraavia työehtoneuvotteluja, joita käydään syksyllä 2024 ja talvella 2025. Tämä siksi, että se heikentää merkittävästi työntekijöiden neuvotteluasemaa. Tarkoituksena on heikentää työehdot vastaamaan tulevaa, heikompaa, lainsäädäntöä. Ei siis tarvitse olla kummoinenkaan ennustaja, kun sanoo, että työnantajat aikovat käydä työehtojen kimppuun ensi talvena voimalla.

Suomi tarvitsee työntekijöiden tarpeita ja tasapainoa edistävää uudistumista. Työlainsäädäntöä on aikaisemmin rakennettu ja tulee edelleen rakentaa sen periaatteen pohjalle, että heikompaa osapuolta, työntekijää, on suojeltava.

Kun lakko-oikeutta näin merkittävästi rajoitetaan, on sen vastapainoksi ammattiyhdistysliikkeen otettava pitkäaikaiseksi tavoitteeksi kolme asiaa: 1) työnantajan tulkintaetuoikeuden merkittävä rajaaminen, jotta työntekijöiden ääni kuuluu jatkossakin työpaikalla. 2) työehtosopimuksen rikkomisesta seuraavien hyvityssakkojen merkittävä nostaminen. Ei voi olla oikein, että työntekijöiden sakot ovat satoja tuhansia ja työnantajien vain murto-osa siitä. sekä 3) työntekijöiden laaja osallistuminen yritysten hallintoon. Nykyisellään osallistumista voi erikseen anoa 150 hengen yrityksissä ja silloinkin voidaan asia sivuuttaa keinotekoisella järjestelyllä.

Paikallinen sopiminen

Toinen iso työelämää heikentävä kokonaisuus on paketoitu kauniiseen lahjapaperiin ja sitä kutsutaan paikalliseksi sopimiseksi.

Paikallisen sopimisen laajentamista voidaan perustellusti kutsua työmarkkinoiden taksiuudistukseksi, mikäli se tapahtuu hallituksen suunnitteleamalla tavalla.

Paikallisen sopimisen laajentamista perustellaan työllisyyden kasvulla. Väite ei pidä paikkaansa. Sanon sen nyt uudelleen: paikallinen sopiminen ei lisää työllisyyttä. Tätä on käyty lukuisia kertoja eri työryhmissä läpi, Sipilän aikana, Marinin aikana ja nyt Orpon aikana, eikä tutkimuskirjallisuudesta löydy väitteelle tukea. Työllisyysvaikutuksia perustellaan tuottavuuden kasvulla, mutta sitä voidaan ulosmitata yrityksistä monilla tavoilla. Yleisin tapa lienee lisätä ulosmaksettavia osinkoja tai muita pääomatulojen muotoja, työntekijät voivat neuvotella kasvua palkkoihinsa ja yritysten on tehtävä investointeja. Yksikään yritys ei työllistä määräänsä enempää, eli harjoita hyväntekeväisyyttä työllistämismielessä. Ainoastaan sen mitä se kulloinkin tarvitsee. Työpaikat syntyvät investoimalla, eikä työehtoja heikentämällä.

Luottamusmiehen asema on työntekijöille ja ammattiliitoille ensiarvoisen tärkeä kysymys. Siksi onkin loogista, että työnantajapuoli haluaa mielellään horjuttaa heidän asemaansa paikallisina edunvalvojina ja sopijaosapuolena.

Tästä syystä hallitus – työnantajien aloitteesta tottakai – tuo meille mallin, jossa luottamusmiehen rinnalle tuodaan sopijaosapuoleksi liittoon kuulumaton luottamusvaltuutettu tai koko työntekijäjoukko yhdessä. Vaihtoehdot eivät elävässä elämässä korvaa asioihin perehtynyttä ja sopimiseen koulutettua luottamusmiestä. Tämä mahdollistaa työnantajien näkökulmasta työehtojen heikentämisen heikon, tai jopa itse valitun, sopijakumppanin kanssa.

Paikallisen sopimisen hallitsemattoman lisääntymisen myötä riskit työperäiselle hyväksikäytölle ja syrjinnälle korostuvat. Esimerkiksi ulkomaalaisten työntekijöiden asema heikentyy entisestään. Minimityöehtojen puuttuessa, mahdollisuudet mittavaankin vilunkiin lisääntyvät, jollei työntekijöillä esimerkiksi kielitaidon puutteen vuoksi ole käsitystä siitä, mitä he oikeastaan ovat sopimassa.

Työpaikan ulkomaalaiset työntekijät eivät itse useimmiten ole sellaisessa neuvotteluasemassa, että paikallinen sopiminen voisi olla aitoa ja tasapuolista. Tietämys suomalaisesta työelämästä ja ymmärrys omista oikeuksista sopijaosapuolena on puutteellinen. Laaja riippuvuus työnantajasta asettaa työntekijän haavoittuvaan asemaan.

Kansainvälinen yhteisö on reagoinut siihen mitä Suomessa tapahtuu!

Hallitus on osoittanut täydellistä piittaamattomuutta Suomea koskevista kansainvälisistä sitoumuksista ja niiden valvontakäytännöstä. YK:n alainen kansainvälinen työjärjestö ILO on joutunut tekemään intervention hallituksen toimien vuoksi. Hallituksen ja työministeri Satosen asenne interventiota kohtaan on ollut ylimielinen.

Itse on saanut lukuisia tuenosoituksia sekä henkilökohtaisesti että virallisin kirjein. Tukea on kirjaimellisesti tullut kaikilta mantereilta ja viesti on yksinkertaisuudessaan liikuttava: hallituksen pitää pysyä erossa työmarkkina-asioista ja vetää takaisin työntekijöitä kyykyttävä lainsäädäntö.

Kansainvälinen palaute viittaa usein ILO:n yleissopimukseen numero 87, joka suojelee ammatillista järjestäytymistä. Sen katsotaan olevan vaarassa Suomesta kuultujen uutisten mukaan. On merkillinen tunne olla samaan aikaan häpeissään siitä, mitä omassa kotimaassaan tapahtuu ja ylpeä siitä, kuinka kansainvälinen ay-yhteisö meitä puolustaa.

Mitä omaan perustuslakiimme tulee, niin perustuslakivaliokunnan hallituspuolueiden enemmistö on tyyliä sivuuttanut asiantuntijoina kuultujen perustuslaki- ja ihmisoikeusasiantuntijoiden kriittiset huomautukset työtaisteluiden rajoituksiin liittyen. Tämä ilmentää perustuslakivaliokunnan politisoitumista ja murentaa valiokunnan merkitystä lakien perustuslainmukaisuuden ja ihmisoikeussopimusten noudattamisen valvonnassa. Perustuslakivaliokunta osoitti vastaavaa piittaamattomuutta jo hallituksen sosiaaliturvaleikkausten käsittelyssä.

Konsensusperiaatteelle rakentuvasta päätöksenteosta ei Suomessa ole jäljellä kuin savuavat rauniot. Orpon-Purran oikeistohallitus hilaa Suomea niiden maiden joukkoon, jotka joutuvat kansainvälisesti vastaamaan ihmisoikeusloukkauksistaan. Tämä ei paranna Suomen mainetta houkuttelevana maana hallituksen kaipaamille ulkomaalaisille investoinneille ja työvoimalle.

Jos hallituksen tavoitteena on Suomen maineen kohottaminen ja kansainvälisten investointien houkutteleminen, tavoitteen toteutumista sopii epäillä. Päinvastoin: kun tieto Suomen työmarkkinailmapiiristä leviää, se saa ulkomaiset investoijat ja maahantuloa harkitsevat työntekijät miettimään uudelleen Suomeen sijoittautumista. Hallitus näyttääkin lisäävän Suomeen liittyvää maariskiä härkämäisellä toiminnallaan.

EU-vaalit

EU-vaalit pidetään tämän vuoden kesäkuussa. Äänestysaktiivisuutta on saatava nostettua. Suomalaisella opiskelijalla, eläkeläisellä ja erityisesti työntekijällä on painava syy äänestää EU-vaaleissa. Olemme kotimaassa nähneet, kuinka tärkeää on, että päättäjät ymmärtäisivät tavallisen ihmisen elämää ja arkea. Ihminen ei ole luku tai kuluerä vaan jonkun isä tai sisko tai lapsi. Suomen tapahtuminen estäminen Euroopan laajuisesti on estettävä. Meillä, sinulla on painava syy äänestää.

Viime aikoina on alkanut näyttää siltä, että tärkeimmät työntekijöiden oikeuksia turvaavat lakihankkeet tulevat Euroopan Unionista, eivät Suomen hallitukselta. Muistakaa, että äänestämättä jättäminen on ääni niille, jotka eivät välttämättä ole työntekijän puolella. Työntekijöiden oikeuksien jouduttua Suomessa oikeistohallituksen ennennäkemättömän hyökkäyksen kohteeksi Euroopan unionissa hyväksytyt vähimmäisnormit nousevat entistä suurempaan arvoon.

Nyt päättyvässä oleva eurovaalikausi on ollut työntekijöille myönteinen. Monissa tärkeissä uudistuksissa, joita meillä Suomessa on ollut vaikea saada eduskunnasta läpi, on EU-tasolla edistytty. Tällaisia ovat esimerkiksi alustatyötä, palkka-avoimuutta ja minimipalkkaa koskevat direktiivit, joilla edistetään kaikkien työntekijöiden reilua ja yhdenvertaista kohtelua. Istuvan hallituksen on syytä muistaa, että EU on päättyvällä kaudella nimenomaan entistä selvemmin velvoittanut jäsenmaat edistämään työehtosopimusten neuvottelua ja työntekijöiden turvaa.

Jotta työntekijän asian edistäminen EU-tasolla olisi mahdollisia myös jatkossa, on tärkeää, että kaikki työntekijät äänestävät eurovaaleissa. Äänestäkää siis ehdokkaita, jotka ovat työntekijän asialla, eivät vain puheissa, vaan myös teoissa.

Ihmisen kokoiset unelmat

Ihmisen unelmat ovat usein ihmisen kokoisia. Oma koti, tulla omalla työllä toimeen, saada lapset koulutettua, saada apua ja hoivaa, silloin kun sitä tarvitaan. Saada viettää aikaa perheen, läheisten ja ystävien kanssa. Olla arvostettu ihminen omassa yhteisössään. Tämä riittää useimmille ihmisille ja se on aivan oikein.

Olen itse kasvanut koillishelsinkiläisessä duunariperheessä 70- ja 80-luvuilla. Vanhemmat kävivät molemmat yhdessä työssä, itse kuulun ikäluokkaan, joka ensimmäisenä on käynyt vain peruskoulua täällä Helsingissä. Koulun käymistä painotettiin, että pääsisi parempiin hommiin kuin vanhempansa. Läheskään kaikilla ei aiemmin ollut varaa mennä oppikouluun ja sitä kautta lukioon, vaikka eväitä olisi ollutkin. Toinen vanhemmista kuului tähän ryhmään ja se vaivasi läpi koko elämän.

Koulutuksen erityissuojelu on tänä päivänä sanahelinää. Ammatilliseen koulutukseen kohdennetaan säästöjä, jotka kohdennetaan työikäisiin. Myös nuoret saavat osansa lyhytnäköisistä leikkauksista. Maksutonta toista astetta murennetaan. Oppimateriaalien ja suojavaatteiden muuttuminen kesken opintojen maksullisiksi lisää opintojen keskeyttämistä. Opiskelijoiden toimeentuloa leikataan muun muassa asumislisän kautta.

Meidän on otettava tavoitteeksi ammatillisen koulutuksen kunnianpalautus. Ensin Sipilän hallituksen aikana vietiin ammattikoulutuksesta lähiopetus ja nyt ollaan viemässä ammatinvaihtajilta ja aikuiskouluttautujilta mahdollisuus uuteen ammattiin. Ei anneta sen tapahtua.

Maailman onnellisin maa

”Siellä on kirppuja, luteita täitä / seassa lapsia pellavapäitä / itkua, parkua jatkuvaa / olet maamme armahin Suomenmaa” Irwin Goodman, Ryysyranta 1970

Maailman onnellisuusraportin katsauksessa Suomi oli tänä keväänä maailman onnellisin maa! Seitsemättä kertaa peräkkäin. Kriteereinä listauksessa ovat

sosiaalinen tuki, tulot, terveys, vapaus, anteliaisuus ja korruption vähäisyys. Muut pohjoismaat sijoittuivat myös kärkeen heti Suomen jälkeen.

Kaikesta huolimatta haluan olla ylpeä Suomenmaasta, ja siitä miten sitä on rakennettu kaikki huomioiden. Ei anneta yhden oikeistohallituksen tuhota aikaisempien sukupolvien työtä.

”Kun rikkaiden paratiisia Helsingissä luodaan
niin asean kanssa baarissa shotteja juodaan
Hurahuhhahhei, kuka eniten leikkaa,
Sillä niin me tehdään Helsingistä Shangri-La”

OIKEIN HYVÄÄ VAPPUA KAIKILLE!!